

Täysistunto

Tiistai 19.11.2024 klo 14.00—21.57

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 124/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.06 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelimme jo viime viikolla ykköskäsittelyssä tästä kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta, ja tässä keskeistä on se, että nämä ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset kiristyvät. Ja käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tämä tärkeä Nuotti-valmennus ei pääsääntöisesti enää oikeuttaisi kuntoutusrahaan.

Täällä kävimme hyvin värikästäkin keskustelua ja vaadimme ja peräsimme hallitukselta perusteluja. Ja kuten varmasti salissa kaikki muistavat, niin kyllä monille jäi mieleen tämä perussuomalaisten edustaja Keskisarjan hallituksen esitystä puolustava kommentointi, jossa hän vähätteli näitä nuorten palveluita ja niiden merkitystä. Edustaja Keskisarja muisteli 80-lukua ja keskikaljaa ja muuta, mikä oli mielestäni hyvin epäasiallista ottaen huomioon, että kyse on vakavista ja tärkeistä asioista. Ja ihan yhtenä huomiona vielä: Edustaja Keskisarja esimerkiksi viittasi näihin lukuihin, ja niissä oli hyvinkin paljon tarkentamisen varaa. Esimerkiksi voidaan todeta, että tästä edustaja Keskisarjan mainitsemasta ajanjaksosta, kun sitä tarkastellaan, tähän päivään itsemurhien määrä on puolittunut, ja ehkä sen takia kannattaisi pohtia tätä nykyhetkeä.

Arvoisa rouva puhemies! Otan esimerkiksi tämän Nuotti-valmennuksen ja sen tärkeyden. Tämän vertaisarvioidun seurantatutkimuksen mukaan kuntoutukseen osallistuneista työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä kolminkertaistui. Ja täällä asiantuntijalausunnoissa oli hyvin merkittäviä lausuntoja siitä, että nyt kun hallitus leikkaa näistä palveluista, niin kun me katsotaan tätä kokonaisuutta nuorten hyvinvoinnin ja työllistymisen kautta, niin tähän panostamalla saatavat säästöt ovat monin-, moninkertaiset verrattuna siihen, että nyt lyhytnäköisesti leikataan ja säästetään näistä.

Esitänkin, että tämä lakiehdotus hyväksytään meidän vastalauseen 1 mukaisesti. Ja meidän vastalauseemme keskeiset pointit ovat: Ensinnäkin tämä hallituksen leikkaus kohdistuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Toisena on riski syrjäytymisen kasvuun ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

työllisyyden heikentymiseen. Kolmantena kohtana nostin erikseen tämän Nuotti-valmennukseen osallistumisen vaikeuttamisen — se vaikeutuu. Lisäksi tämä lisää toimeentulotarvetta jälleen. Näistä täytyisi tehdä kyllä selvitys, kuinka paljon hallitus lisää näitä toimeentulotukimenoja. Tässä meillä jo edellisten budjettilakien yhteydessä oli SOSTEn 100 000:n arvio, ja kyllä tässä jälleen lisätään byrokratiaa ja viiveet kasvavat. Vaikutukset on arvioitu puutteellisesti. Näitä vaikutusarvioitejahan ei ollut tehty. Tässä ei ole arvioitu esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden tarpeen kasvua — se on jätetty kokonaan arvioimatta — eikä pitkän aikavälin vaikutuksia, kuten näitä nuorten syrjäytymisen kustannuksia, jotka jo otin huomioon. Ja sitten puuttuu jälleen tämä yhteisvaikutusten arviointi: mikä näitten useitten samanaikaisten nuorten palveluja ja toimeentuloa koskevien leikkausten yhteisvaikutus on nuorten asemaan ja tulevaisuuteen.

Eli näillä perusteilla tosiaan esitämme tämän lakiehdotuksen hylkäämistä vastalauseen 1 mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Äsken keskusteltiin ammatillisesta koulutuksesta ja siitä, riittävätkö paikat nuorille, ja nyt me keskustelemme sitten niistä nuorista, joita me kutsumme NEET-nuoriksi, niiksi nuoriksi, jotka eivät ole koulutuksessa tai työelämässä, ovat kaiken ulkopuolella, ja kysymmekin, riittääkö heille paikkoja, pidetäänkö heistä tarpeeksi huolta, motivoidaanko heitä nousemaan jälleen takaisin ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Kyseessä siis on hallituksen esitys, jossa päädytään tekemään muutoksia ammatilliseen kuntoutukseen, ja tässä tapauksessa tämän esityksen tarkoituksena on selkeästi rajata kuntoutukseen pääsyn myöntämisedellytyksiä. Ajatuksena on vahvistaa julkista taloutta, ja sitä kautta käytännössä noin 29,3 miljoonalla eurolla ollaan tekemässä julkisen talouden sopeutumista näiden nuorten kustannuksella. Kuinka vakavasta asiasta sitten on kysymys, sitä on syytä, arvoisa puhemies, vielä arvioida.

Kysymyksessä ovat siis perinteisesti ne nuoret, jotka pääsivät 2019 ensi kertaa kuntoutukseen. Tässä tapauksessa nuorten ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2019 alusta. Siinä tarkoitus oli nostaa opiskelun ja työelämän ulkopuolella olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret takaisin joustavammin mukaan kuntoutuksen kautta elämän syrjään kiinni. Tässä tapauksessa tulevaisuuden mahdollisuuksien parantaminen oli olennaista ottamalla heidät mukaan kuntoutukseen ja täten saamaan näitä hyviä tuloksia aikaan, joista edustaja Nurminen jo edellä puhui.

Kun lainsäätäjä sitten ajatteli, että tässä olisi kysymys nimenomaan niiden nuorten kuntoutumisesta, jotka tulisi saada palveluiden kautta takaisin työelämään tai koulutukseen, jo silloin tehtiin iso panostus, alkaen 2 000 nuorelle. Nyt me elämme sitä aikaa, että jo noin 10 000 nuorta on ollut viime vuonna tässä kuntoutuksessa. Onkin siis syytä todeta, että tarve ammatillisen koulutuksen palveluun on räjähdysmäisesti kasvanut. Ikävä kyllä samaan aikaan resurssit ovat vähentyneet, ja siten myöskään Kansaneläkelaitos ei ole pystynyt tekemään enää näitä valmennuspäätöksiä yhtä usein kuin aikaisemmin. On selvää, että eduskunnan kannalta on tärkeää kysyä, kuinka paljon tämä nuorten kuntouttamatta jättäminen tällä esityksellä, jolla haetaan säästöjä heidän osaltaan, tulee viime kädessä maksamaan.

Valiokunta kiinnittää jälleen huomiota siihen, että vuosien 24—25 aikana toimeentuloturvaan tehdyt leikkaukset ja palvelulainsäädäntöön kohdistuneet muutokset eivät ole olleet kattavasti yhteisvaikutusten arvioinnin piirissä. Tämä tarkoittaa myöskin sitä, että yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

teisvaikutukset eri ihmisryhmiä koskien eivät ole kunnolla selvillä. Haastetta luovat viime syksynä tehdyt leikkaukset nuorten kuntoutuksen näkökulmasta ja toimeentulon näkökulmasta suhteessa näihin muutoksiin, jotka tehdään nyt ensin tässä esityksessä myöntämiskriteereihin ja sitten jatkossa itse taloudelliseen tukeen. Näin ollen entistä suurempi osa näistä nuorista on heikommassa asemassa ja entistä useampi heistä jää ilman palveluita. Nämä ovat aika vakavia kysymyksiä eduskunnan kannalta, sillä yhden nuoren syrjäytymisen hinta on yhteiskunnallisesti todella suuri, ja sen inhimillinen yksilökohtainen hinta se vasta suuri onkin.

Arvoisa puhemies! On syytä korostaa, että tällaisen esityksen tekeminen jo säästösyistä on kyseenalaista, ja siksi valiokuntakin on pitänyt välttämättömänä, että näiden muutosten vaikutuksia on myöskin seurattava. Erityisesti Nuotti-valmennuksen hakijamäärien kehitystä ja niitä päätöksiä, kuinka moni nuori pääsee sitten lopulta valmennukseen, tulee seurata. Ikävää on tässä yhteydessä todeta se, että hyvin tehty kuntoutus ja erinomaiset tulokset eivät sanele sitä, että tätä tehdään lisää, vaan ne sanelevat sen, että me otamme merkittävän riskin siinä, realisoituuko tosiasiaassa tämä säästö oletetulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Näistä säästöistä puheen ollen: tässä tulee säästöä alle 30 miljoonaa sen takia, että yhteiskunnan muut menot kasvavat niin merkittävästi. Tässä esityksessä todetaan, että näiden ehdotusten ja muutosten lopputuloksena julkisen talouden menoja joudutaan paisuttamaan nimenomaan asumistuen osalta sekä työttömyysetuuksien ja toimeentulotukimenojen lisääntymisen osalta. Onhan tämä aika hurjaa puhetta. Se tarkoittaa sitä, että valiokuntakin tunnustaa sen, että siinä samassa, kun tässä yritetään säästää, ollaan tilanteessa, jossa asumistuki- ja työttömyysetuusmenot kasvavat, ja kun me ajatellaan asumistukea ja työttömyystukea, ovatko ne sellaisia menoja, että niitä haluttaisiin merkittävästi lisätä? Kun nuoren mahdollisuus päästä kuntoutukseen tällä tavalla riistetään, silloin tietenkin tullaan siihen kysymykseen, onko järkevää samaan aikaan siirtää tämä nuori passiivisesti kuntouttamatta jättäen työttömyysetuudelle. Useissa näissä tapauksissa tarvitaan myöskin asumismenojen osalta tukea, joten siirretään hyvin passiiviseen tuen saamiseen nuori, joka voisi kuntoutua takaisin työelämään tai koulutukseen.

Kaikkein haastavinta koko kysymyksessä on se, että jossakin vaiheessa meidän tulisi myöskin eduskuntana pystyä objektiivisesti arvioimaan, täysin puolueettomasti ja ilman mitään [Puhemies koputtaa] sinimustia laseja, kuinka paljon maksaa tämä toimeentulotuen riippuvuuden nosto, koska tässä [Puhemies koputtaa] toimeentulotukeen tulee jälleen lisää asiakkaita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.19 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskien kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuksia sisältää monia tärkeitä elementtejä, mutta sen suurin ongelma on, että se jää puoliväliin todellisista tarpeista. Kuntoutus on keskeinen osa hyvinvointiyhteiskuntaa. Sen kautta mahdollistetaan ihmisten toimintakyvyn palautuminen ja ehkäistään syrjäytymistä. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kaikki kuntoutusta koskevat muutokset tehdään ihmisten tarpeista, ei kustannuslaskelmista, käsin. Tässä esityksessä kuntoutusetuuksien kesto ja myöntämisperusteita tiukennetaan tavalla, joka voi rajata ulos juuri ne ihmiset, jotka kuntoutuksesta eniten hyötyisivät. Erityisesti pelkään, että nuorten ja pitkäaikaistyöttömien mahdollisuudet kuntoutukseen heikkenevät tämän esityksen myötä, kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

päätöksenteossa keskitytään enemmän byrokraattisiin ehtoihin kuin yksilöllisiin tarpeisiin. Tämä ei ole suunta, johon meidän pitäisi mennä.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että kuntoutuksen pitää olla aidosti saavutettavaa ja kattavaa. Esityksessä ei riittävästi huomioida sitä, miten kuntoutuksen resurssit ja mahdollisuudet jakautuvat eri puolilla Suomea. Kuten olemme usein todenneet, alueellinen yhdenvertaisuus on yhä ongelma myös kuntoutuspalveluissa. Tämä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen, ja siihen on puututtava määrätietoisesti.

Lisäksi on syytä kysyä, miten tämä esitys edistää kuntoutuksen pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta. Kun tavoitteena on parantaa ihmisten työ- ja toimintakykyä, on olennaista, että kuntoutuspalvelut ovat riittävän joustavia ja monimuotoisia vastaamaan erilaisiin tarpeisiin. Valitettavasti tämä esitys ei tuo riittäviä ratkaisuja näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Kuntoutus on investointi ihmisiin ja heidän tulevaisuuteensa. Jos jätämme tämän investoinnin vajaaksi, seuraukset näkyvät pidemmällä aikavälillä korkeampina sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksina sekä lisääntyvänä syrjäytymisenä.

Esitän vakavan toiveen, että hallitus ottaisi nämä näkökulmat huomioon ja varmistaisi, että kuntoutusetuuksien muutokset todella palvelevat niitä ihmisiä, joiden elämää niiden on tarkoitus parantaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Nurmisen hylkäysesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.21 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustajakollega omasta eduskuntaryhmästäni ja myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ovat käyttäneet aivan erinomaisia sisällöllisiä puheenvuoroja nyt käsiteltävänä olevasta asiasta. Itse ajattelin pikkuisen lyhyesti valottaa tätä taloustaustaa tässä.

Tämä nyt käsiteltävä lakiesitys ja seuraava muodostavat tavallaan kokonaisuuden. Niiden nimetkin ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta niissä kuitenkin on jossain määrin eri asioista kysymys. Yhteensä niiden vaikutus säästöinä on 75 miljoonaa euroa, toisessa noin 35 miljoonaa ja toisessa noin 40 miljoonaa euroa. Korostaisin tätä sen takia, että meillä tietysti on niin, että sosiaaliturvassa on hyvin paljon yhteensovitettavaa. Siellä on väliinpuotoamista, siellä on päällekkäisyyttä, siellä on samanlaisista tilanteista seuraavia erilaisia etuuksia ja samanlaisia etuuksia erilaisista tilanteista. Eli tämä koko sosiaaliturva on melko monimutkainen, usein on sanottu tilkkutäkiksi. Mutta näissä esityksissä kuitenkin nimenomaan, vaikka siellä perusteluissa puhutaan myös tällaisista äsken mainitsemistani asioista, lähdetään siitä, että tämä on osa tätä valtiontalouden sopeutusta, jonka uhriksi tässä tapauksessa joutuvat nyt nuoret ihmiset, usein vammaiset ja syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt, ja kokonaisuus on siis näiltä osin 75 miljoonan euron leikkaus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.23 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitysten kokonaisuus kyllä kuvaa sitä, että hallitus ei ymmärrä sitä suurta huolta ja tilannetta, joka nuorilla tällä hetkellä on. Meillä on todella paljon, jopa kymmeniätuhansia, nuoria, jotka ovat jo syrjäytyneet, ja monia on syrjäytymisvaarassa. Moni nuori pitkään kamppailee ja sinnittelee ja haluaa olla osa tätä yhteiskuntaa, mutta jos ei saa riittävästi tukea oikea-aikaisesti, niin sitten lopulta se voi johtaa jopa siihen, mistä mediassa on nostettu viime päivinä esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

merkkejä, tällaisiin komeroituneisiin nuoriin, joilla sosiaalisten tilanteiden ja muiden pelko on niin suurta, että ei pysty enää lopulta edes poistumaan kotoa.

Paljon puhutaan siitä, että kaiken toiminnan pitää olla vaikuttavaa. Nyt jos mietitään tätä nuorten kuntoutusta, niin kyllähän sillä on ihan tutkitusti erittäin paljon positiivisia vaikutuksia. Ja jos miettii vaikka elämänmittaisestikin, niin jos kuntoutuksen avulla nuori sitten pystyy kiinnittymään työelämään ja kiinnittymään tähän yhteiskuntaan ja hänellä on elinajanodote vielä kymmeniä ja kymmeniä vuosia, niin kyllähän nimenomaan tähän nuorten kuntouttamiseen panostaminen ja sen varmistaminen, että kaikilla on mahdollisuus siihen hakeutua, olisi kaikkein järkevintä.

Nyt sitten hallitus on tekemässä todellakin säästöjä, jotka sitten tulevat yhteiskunnalle pitkän päälle todella kalliiksi sen lisäksi, että tämä on äärimmäisen epäinhimillistä. Tämä on suuri huoli tietysti sekä näille nuorille itselleen että myöskin heidän läheisilleen. Todella paljon on tullut palautetta perheiltä ja vanhemmilta: joko heillä on hyviä kokemuksia siitä, että nuori on saanut kuntoutusta, ja he pelkäävät nyt, että nämä prosessit jäävät kesken, tai sitten he pelkäävät, että kun nuori on vaikka hakeutumassa tähän, niin nyt tämä muutos aiheuttaa sen, että ei kuntoutuksen toimien piiriin pääse. Kyllä tämä on todella epäinhimillistä mutta myös taloudellisesti aivan järjetön toimenpide.

On todella hyvä, että täällä opposition voimin on esitetty tähän vastalauseita, ja lämpimästi itse kyllä sitä kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.25 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että kuntoutusrahan osalta myöskin tässä tasapainotetaan valtiontalouden menoja niin, että kuntoutusrahaa ei enää tulisi olla, että Nuotti-valmennuksen ajalta ei jatkossa pääsääntöisesti syntyisi enää kuntoutusrahaoikeutta. Tätä ollaan nyt valiokunnassa myös arvioitu, ja perustuslakivaliokuntakin arvioi tätä harkinnanvaraista osuutta, sillä lakipykälän johdosta oli kuitenkin todettuna, että jos sitten tällä odotus- tai väliajalla nuorella olisi tarvetta tukeen, jos tämä tarve olisi sellainen, niin siitä voisi seurata kuitenkin mahdollisuus saada tätä rahaa, ja tämän harkintavallan laajuuden osalta perustuslakivaliokunta kiinnitti asiaan huomiota. Valiokunta kuitenkin totesi, että odotus- ja väliajan kuntoutusrahaoikeuden laajentamista nykyisestä ei olisi tarpeellista, sillä katsotaan, että täällä kuitenkin muu sosiaaliturva tulisi sitten vastaan.

Tässä on se päivän iso kysymys myöskin sen osalta, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta jälleen kiinnittää huomiota ja yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia toimeentulotuen saajien määrän kasvuun on seurattava. Ja sosiaali- ja terveysvaliokunta toistaa näkemyksensä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja kannustavuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä toimeentulotuen tarvetta ensisijaisten etuuksien muutoksella.

Tässä tapauksessahan käytännössä tullaan käyttämään sitten jatkossa vuodesta 26 alkaen neljä ja puoli miljoonaa euroa vuositasolla ja sitä aikaisemmin, ensi vuonna, 3,9 miljoonaa euroa siihen, että maksetaan toimeentulotukimenoja, ja tällainen toimeentulotuki-riippuvuus on ollut yksi sosiaaliturvajärjestelmämme suurimmista kannoista kassessa. Yli puoluerajojen ollaan oltu sitä mieltä aikaisemmin, että passiivinen toimeentulotukimenojen lisääminen ja ihmisten siirtäminen toimeentulotuella ei ole tarkoituksenmukaista nimenomaan siksi, että ikävä kyllä toimeentulotuen saajilla on tutkimustenkin valossa todet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

tu selkeä yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin ja ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Nämä ovat hyvin vakavia asioita, että me tuupataan ikään kuin putkesta ihmisiä toimeentulotuelle. Tämä on tärkeä kokonaisuus, kun otetaan huomioon, mitä ollaan tekemässä.

Nyt se motivaatiotekijä, miksi nuori hakeutuisi kuntoutukseen, on poistunut siksi, että tästä ei ole myöskään mitään taloudellista hyötyä. Ja me valitsemme tämän nyt aktiivisesti tänään, että näin kannattaa tehdä, enkä ymmärrä, miksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.29 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuotti-valmennuksesta on tosi positiivinen mielikuva ainakin itselläni tälleen nuorten asioihin perehtyneenä.

Yleisesti täytyy sanoa, että on tosi harmillista se, mitä tässä tapahtui nyt vuoden sisällä, että oli hyvin paljon epäselvyyksiä Nuotti-valmennuksen jatkumisesta, ja ainakin itse sain tosi paljon viestejä Nuotti-valmentajilta siihen liittyen, voiko tätä ammattia jatkaa, ja hirmu iso osa on kerennyt lopettaa alalla. Nyttien edelleen, vaikka tilanne on ehkä vähän parantunut, huomattavasti tippuu niitten nuorten määrä, jotka hakevat Nuotti-valmennukseen.

Nuotti-valmennushan on, ainakin omasta mielestäni, tosi moderni kuntoutusmuoto, koska siinä voi olla esimerkiksi työpaikkojen etsimistä, työhakemusten kirjoittamista, ansio-
luettelon tekemistä ja tämmöistä sparraamista, eli se ei ole vain tämmöistä keskusteluhoitoa tai jotain, että mennään johonkin paikkaan x ja siellä ollaan tunti ja sitten tullaan pois. Minusta tuntuu, että meidän nuoriso tarvitsisi myös just enemmän tämmöistä vähän niin kuin tukihenkilötyyppistä apua. Sinne on hakeutunut just nuoria, jotka ovat semmoisella työelämän kynnyksellä ja sitä kautta sitten työllistyneet mahdollisesti tai löytäneet uuden opiskelupaikan. On harmillista, että tämmöisiin asioihin tulee hyvin paljon epäselvyyksiä, ja toivoisin, että saataisiin Nuotti-valmentajille uudelleen semmoinen selkeämpi työtilanne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.31 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Merisen hyvän puheenvuoron jälkeen halusin vielä itsekin käyttää tästä kokonaisuudesta puheenvuoron, koska myös minä olen keskustellut näitten ammattilaisten kanssa, jotka työskentelevät nuorten kanssa näissä kuntoutuksissa, ja sitten myöskin näitten nuorten kanssa, jotka ovat niihin osallistuneet. On ollut kyllä kerrankin todella mukava saada positiivista viestiä semmoisista toimituksista, joilla oikeasti on vaikuttavuutta ja joilla on voitu saada iso merkitys nuoren elämässä. Eli tämä kuntoutusprosessi on tosiaan, niin kuin edustaja Merinen tässä kuvasi, semmoista hyvin valmentavaa ja henkilökohtaista, ja siinä etsitään nimenomaan juuri sille nuorelle sopivia työkaluja. Ensin kartoitetaan, mitkä ovat tarpeet, ja sitten etsitään sopivia työkaluja. Nämä ammattilaiset nimenomaan kuvaavat, että se on todella palkitsevaa, kun näkee, että tällaisen nuoren silmiin oikein syttyy semmoinen valo ja innostus ja ehkä pitkienkin, mahdollisesti jopa traumaattisten vaikka kouluun liittyvien kiusaamiskokemusten tai muiden tämmöisten haasteitten jälkeen saadaan luotua tulevaisuudenuskoa ja toivoa ja ikään kuin vahvistetaan sitä kokemusta, että nuori kokee, että hänestäkin on johonkin ja hän pysyy ja hän osaa ja hän on arvokas tässä yhteiskunnassa. On todella valitettavaa, jos sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

hallituksen toimin saadaan luotua tämmöinen epävarma tilanne, että ei voida tietää, jatkuuko tällainen vaikuttava ja todella hieno toiminta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen vielä.

18.32 **Ville Merinen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Äskeinen puheenvuoro oli hyvä, ja siitä tuli mieleen vielä semmoinen asia, että olen huomannut täällä eduskunnassa, että kun puhutaan nuorten mielenterveysasioista ja kuntoutuksesta, niin lähes aina se puolustuspuheenvuoro on se, että no, meillä on tämä loistava terapiatakuu tulossa. Yksinkertaisesti on niin, että me ei voida kaikkia nuoria auttaa vain terapiatakuulla. Terapia itsessään sanana tarkoittaa tarkkarajaista keskusteluhoitoa, ja terapian suurin haaste — näin itsekkin psykoterapeuttina voin sanoa — on se, että läheskään kaikki nuoret eivät saa apua vain keskustelusta. Silloin siinä itse työssä, kun olen psykoterapeutti, se johtaa siihen, että toisten kanssa pitää sieltä huoneesta lähteä sinne työvoimatoimistoon — tai TE-toimistohan taitaa olla modernimpi sana tälle.

Se keskustelu on mennyt nyt liian paljon vähän semmoiseksi yksioikoiseksi, että terapiatakuu pelastaa kaiken, mutta tämä ei millään tavalla vastaa sitä totuutta. Terapiatakuu on tosi tärkeä juttu, mutta me tarvitaan myös tämmöisiä aktivoivia, tukihenkilömäisiä muotoja niille nuorille, joilla ehkä ei ole niin paljon sanoja näihin asioihin vaan jotka tarvitsevat enemmän tämmöistä kannustavampaa ja saattavampaa tukea siihen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.34 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että edustaja Merinen otti tämän näkökulman esiin, joka on ollut myös keskusteluissa mukana. Tässähän hyvin helposti ajattellaan, että nämä nuoret ovat kaikki niin sanotusti mielenterveyden palvelun piirissä. Nyt on hyvä korjata heti, että alun perin Nuotti-valmennus tuli tavaksi estää syrjäytymisriskissä olevien nuorten tippuminen yhä syvemmälle koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Sen takia tässä on kysymys nuoren kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta, jossa nimenomaan tuodaan mahdollisuus nuorille päästä myöskin koulutuksen tai työelämän syrjään kiinni ja avataan sitä elämänpolkua. Tässä on kysymys yhtä lailla ikään kuin opinto-ohjauksesta, sellaisesta elämäntapavalmennuksesta, kuin myöskin itse keskusteluavusta. Eli nuoret pitäisi yksilöllisesti kohdata, ja juuri sen tyyppinen valmennus tässä on merkittävästi nyt vähemmän. On tärkeätä korostaa myös tätä inhimillistä näkökulmaa, että Nuotti-valmennus ei ole yksi mielenterveyden terapian muoto.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.35 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Vielä puhun tästä. Olen ihan samaa mieltä, että siitä terapiatakuusta on puhuttu todella paljon. On laaja joukko semmoisia nuoria, jotka saattavat olla vaikka neurokirjolla, nepsy-nuoria, joilla on haasteita vaikkapa hahmottamisessa, tai voi olla nuoria, joilla voi olla lukivaikeus ja esimerkiksi siksi vaikeus hahmottaa. Ja kun sitten joutuu asioimaan erilaisten virastojen ja muitten kanssa, niin ei välttämättä hahmota, mitä vaaditaan, tai jos hoitaa joitain pankkiasioita, niin tarvitsee vähän neuvoa siihen, kuinka lähteä alkuun, kun ei välttämättä ole vanhempia tai tämmöistä verkostoa, jotka voivat tukea. Juuri sen tyyppistä rinnalla kulkemista tarvitaan, ja siitä ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

menomaan ei pitäisi missään tapauksessa tinkiä ja leikata, koska tällainen pieni apu auttaa tällaisiin elämän nivelvaiheisiin, vaikka siinä kohtaa, kun on opiskeluita ja pitäisi vielä pinnistellä, että saa suoritettua ne loppuun, tai kun muuttaa pois kotoa ja sitten se arjen hallinta voikin hajota käsiin. Ihan tällaisista arjen toiminnanohjauksen haasteista ja muista voi olla kysymys, jolloin sitten ihan pienelläkin tuella tai hetkellisellä tuella, rinnalla kulkemisella, voi sitten saada sitä suuntaa eteenpäin ja nousta siitä ja huomata, että pärjää ja pystyy itse. Olisi nimenomaan tärkeää huomata, että kun ajoissa tällaista apua ja tukea ja rinnalla kulkemista tarjotaan, niin sitten ehkäistään sitä, että nämä ongelmat voivat sitten syventyä ja voi lopulta tulla vakaviakin mielenterveyden häiriötä tai sitten kokonaan tällaisista syrjään vetäytymistä. Ja siinä vaiheessa sen avun antaminen on huomattavan paljon haastavampaa, sen sijaan, että pystyttäisiin tätä syrjäytymistä ehkäisemään tällaisilla pienemmillä toimilla siinä vaiheessa, kun nuorella on vielä itsellään sen verran voimavaroja, että hän helpommin pystyy sitä tukea ottamaan vastaan. Siitä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.38 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Itsekin halusin vielä osallistua tähän keskusteluun — tässä oli erinomaisia puheenvuoroja edellä — ehkä vielä siitä näkökulmasta, että me kuulumme valiokunnassa aika kattavastikin tähän Nuotti-valmennukseen liittyviä seikkoja, jotka tässä tulivat esille, ja kyllähän jollain tavalla tuntuu surulliselta, että nyt leikataan nimenomaan sellaisesta palvelusta, joka on auttanut haavoittuvassa asemassa olevia nuoria ja kannustanut ja auttanut olemaan osa yhteiskuntaa.

Otin tästä Diakonissalaitoksen lausunnon. Tässä tietysti tulivat nämä inhimilliset perusteet jo hyvin, mutta otetaan nämä taloudelliset perusteet vielä. Täällä esimerkiksi vaikuttavuuslaskelmien mukaan, jos esimerkiksi Nuotti-valmennus leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy noin 340 000 euroa, ja samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään noin 1 380 000 euroa, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen päättymisen jälkeen. Eli tässä juuri kerrotaan se, että miten meillä voi olla yhteiskuntana varaa leikata tästä, koska me tiedetään, mikä ongelma nuorten syrjäytyminen on ja muuta.

Toivoisin, että hallitus olisi tähän laittanut kuitenkin vahvan seurantalauseuman ja tarkastelisi tätä nyt sitten hallituskauden loppupuolella vielä. Eli jos nämä menot tulevat kasvamaan räjähdysmäisesti ja tämä toiminta alasajetaan, niin kyllä hallituksen pitää ryhtyä joihinkin toimiin eikä vain katsoa sivusta tätä tilannetta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.